

VAN DER LAAN STICHTING

Nieuwsbrief - juli 2026

Onze stichting kijkt weer terug op een half jaar vol activiteiten. Gelukkig is de zomer prachtig en kunnen we weer ontspannen. We wensen u veel leesplezier met onze nieuwsbrief

foto: Frans de la Cousine

Beeld en Geluid - De Schatkamer | documentaire MARKANT

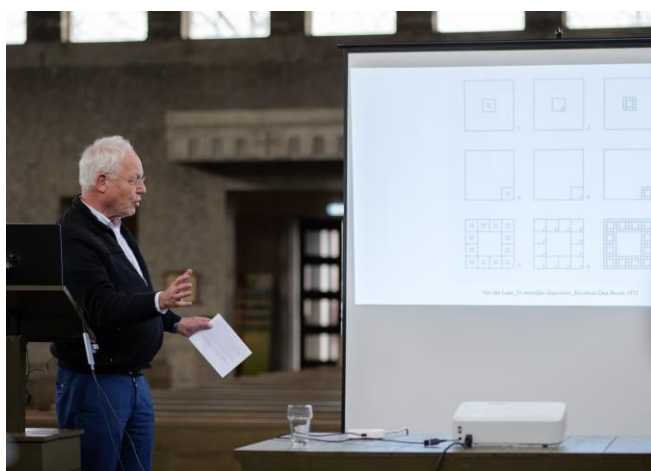
Allereerst biedt De Schatkamer Beeld & Geluid de unieke mogelijkheid om, dankzij de opening van de schatkamer van Beeld en Geluid, een mooi interview terug te zien van Antoine Bodar met Dom Hans Van der Laan: [MARKANT - Dom Hans van der Laan O.S.B. | De Schatkamer](#)

Geweest: Thema-Lab #2 De Tussenruimte | 31 januari 2026

Plaats: Heilige Kruisvindingskerk in Odiliapeel

Net als het eerste Thema-Lab ging het tweede ook over de Tussenruimte, maar dan met een focus op de stedenbouw en de openbare ruimte. Binnen de Bossche School wordt de kwaliteit van de tussenruimte niet direct geadresseerd. Situeringen en begrenzingen van ruimten zijn wel een terugkerend thema in de architectuurtheorie maar op de grotere schaal van het stedelijk ensemble zijn deze thema's niet verder ontwikkeld. Welke elementen bepalen de compositie op de grotere schaal van buurt en wijk, waarbij naast het bouwelementen ook de interactie met het landschap een rol speelt? In de bouwpraktijk van de Bossche School is een aantal voorbeelden op de grotere schaal gerealiseerd: bijvoorbeeld in de Post 65-wijken Molenhoek in Rosmalen en Haagse Beemden in Breda. Deze laatste wijk willen we in dit Thema-Lab #2 nader beschouwen:

Fred Humblé nam ons mee in de eerste grote woningbouwprojecten van Evers en Sarlemijn (jaren '50) waar sprake is van een ordening van grote naar kleine schaal met geregisseerde hoeken, hoekverdraaiingen en knikken die met elkaar een romantisch beeld oproepen.

Like Bijlsma ging in op het plan Haagse Beemden in Breda (jaren '70) dat als casus gold voor de uitgenodigde ontwerpers. Het plan van Tummers en Maas is vooral bekend om zijn inverse stedenbouw. In de uitwerking door Frans Ruys en Bureau Wijnen en Senders is gezocht naar vormgeving van de begrenzingen van de openbare ruimtes met kleine middelen zoals galerijen, verspringingen, hoeken, ingangen.

Miel Wijnen | Victory Maaspoort

In zijn reactie op de Haagse Beemden toonde **Miel Wijnen** het niet gerealiseerde prijsvraagontwerp voor de Maaspoort in Den Bosch (1973). Hierin was sprake van een helder ordeningsprincipe: de juxtapositie van evenwijdige singels en de superpositie van een centraal deel dat het geheel ordent. Middelen als hiërarchie, heldere structuur, hoge dichtheid, gemeenschappelijk groen en hoekverdraaiingen maken het tot een nog steeds actueel plan.

Maike van Stiphout: De (terugkeer van de) tussenruimte, kijken door de ogen van het dier. De theorie van Van der Laan gaat uit van de schaalniveaus van cella, hof en domein, maar vanuit het perspectief van het dier zijn er nog veel meer tussenruimtes. In de Haagse Beemden is sprake van een zorgvuldige ordening van de tussenruimten voor de natuur op alle schaalniveaus, van Biesbosch tot dakpannen. De mens heeft behoefte om de natuur dichtbij te halen, er zou sprake moeten zijn van een benadering van buiten naar binnen in plaats van andersom.

Geert van de Camp (lid van het collectief Observatorium) realiseert kunst in de openbare ruimte, ruimtes waarvan uit je de wereld kunt bekijken. Voor Geert is de tussenruimte een plek die er even is en waarna je de omgeving anders ziet, een moment van verwondering. De tussenruimte is een plek van reflectie, dat geldt zowel voor een klooster als een kunstwerk. Verbinding en maatvoering in het publieke domein zouden niet alleen ruimtelijk maar ook ritueel kunnen zijn. De Haagse Beemden is erg stil, de kerk is dicht. Het ontbreekt in de openbare ruimte aan mogelijkheden voor reflectie.

Geweest: Presentatie Ontwerphandboek | 19 februari 2026

Plaats: Keilepand in Rotterdam

Op 19 februari hielden we het ontwerphandboek *Dom Hans Van der Laan in de praktijk* ten doop in het Keilepand te Rotterdam. Op deze drukbezochte bijeenkomst presenteerde auteur Caroline Voet de inhoud van het boek. Daarna vond een gesprek plaats met vier panelleden. Bijzonder was de toelichting van Toon Koehorst op het grafisch ontwerp van het boek dat gebaseerd is op de verhoudingen van *Het Plastische Getal*.

In de discussie kwam vooral naar boven dat, ondanks de ogenschijnlijke strengheid van de getallenreeksen, het handboek uitnodigt om zelf aan de slag te gaan en een eigentijdse interpretatie te geven aan *Het Plastische Getal* en het gedachtegoed van Van der Laan. Voor de Van der Laan Stichting is dit boek een belangrijke mijlpaal en de grote belangstelling onder jonge architecten op de bijeenkomst sterkt het bestuur in de ingezette koers.

panelgesprek tijdens boeklancering

Het boek *Dom Hans Van der Laan in de praktijk, een ontwerphandboek* is in december 2025 verschenen in een Nederlandse en Engelse versie. In dit boek hertekent Caroline Voet stap voor stap Van der Laans filosofie van *De architectonische ruimte* en verbindt die met zijn proportionele systeem van *Het Plastische Getal*, in een reeks heldere, zorgvuldig opgebouwde analyses.

U kunt dit boek nog steeds te bestellen bij onze stichting via ons [Contactformulier](#) voor de prijs van 25 euro. Er zijn ook Engelstalige exemplaren leverbaar.

Geweest: Van der Laan Excursie | 18 april 2026

Plaats: Nijmegen, o.a. Benedenstad en Afrika- en Bouwmeesterbuurt

Op zaterdag 18 april bood de Van der Laan Excursie een interessant programma waarin het werk van de eerste generatie architecten van de Cursus Kerkelijke Architectuur werd gekoppeld aan de latere woningbouw in de benedenstad. Hettie Peterse gaf daarbij een boeiende uiteenzetting over de buurten die zijn ontworpen door Evers en Sarlemijn. Dick Pouderoyen leidde het gezelschap door de door hem ontworpen woonstraten in het herstelde stadscentrum. Daarbij voerde de route ook langs Titus Brandsmakapel van Pieter Dijkema en De Hessenberg ontworpen door awg architecten.

Geweest: Diner pensant | 12 juni 2026

Plaats: Huis Jan de Jong (Schaijk) en Huis Peterse (Oss)

Op 12 juni hebben we samen met onze Raad van Advies en de bureaus die onze stichting ondersteunen gepraat over de toekomst van onze stichting. Voorafgaand bezochten we het Jan de Jonghuis, waarna Hettie Peterse ons gastvrij ontving in het door haar vader ontworpen huis.

Onze stichting heeft de afgelopen jaren stevig ingezet op het koppelen van jongere en oudere generaties met een programma van Basis-Labs en Thema-Labs waarbij studenten en architecten ontdekken hoe ze Van der Laans ideeën kunnen toepassen in hun werk. Ze analyseren plattegronden, tekenen mee en reflecteren samen op de relevantie van zijn theorieën. Die manier van werken - gericht op hands on met elkaar aan de slag gaan met het gedachtegoed en kennis verdiepen - is succesvol gebleken. De Van der Laan Stichting staat nu aan de vooravond van het formuleren van een nieuw meerjarig programma. We willen graag horen wat behoeften en wensen zijn van deze betrokken groep. Hoe kunnen de stichting en deze groep meer voor elkaar betekenen en hoe kunnen we ons publiek verjongen en vergroten?

De opgave ligt zich vooral in het ontwikkelen van nieuwe manieren van werven, communiceren en het beter toegankelijk maken van programma én netwerk. De deelnemers hebben hiervoor veel waardevolle ideeën aangedragen.

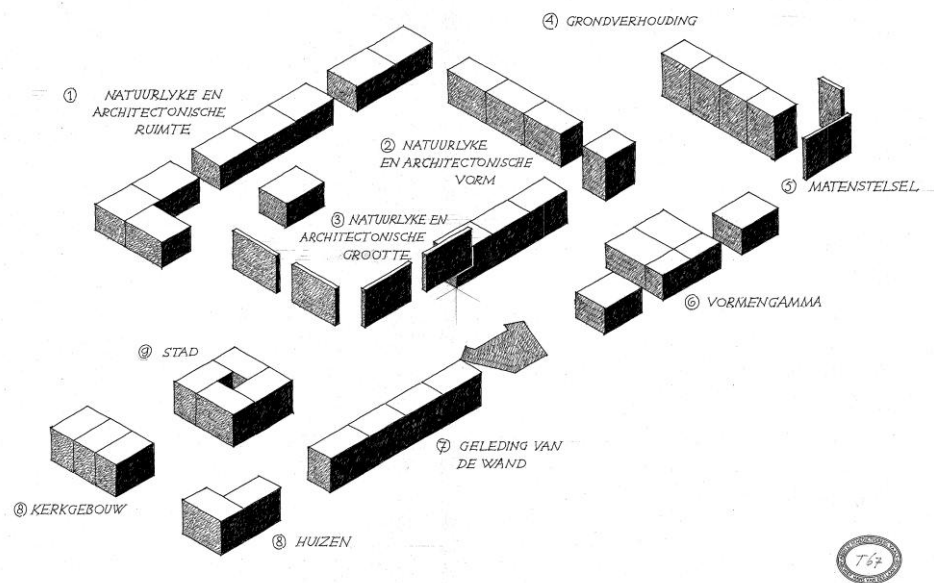

Indien u geïnteresseerd bent om mee te denken over onze toekomst, mail dan naar info@leoversteijlen.nl.

Reproductie van de modellen | project AAM Maastricht

Voorjaar 2026

In 1979 vroegen Jos Naalden en William Graatsma, beiden verbonden aan de afdeling bouwkunde van de Technische Universiteit Eindhoven samen met István L. Szénássy, directeur van het Bonnefantenmuseum in Maastricht, aan pater Hans van der Laan om de theorie van *De architectonische ruimte* door middel van modellen en korte verklarende teksten aanschouwelijk voor te stellen voor een groter publiek. De 45 modellen en 12 meubels die hij hiervoor ontwikkelde, werden onder de titel *Architectuur, modellen en meubels* met een uitvoerige catalogus vanaf 1982 tentoongesteld in Maastricht, Eindhoven, Den Bosch, Nijmegen en Gent.

Dom Hans van der Laan: ontwerp voor een tentoonstelling | Van der Laan Archief abdij Sint Benedictusberg

De tentoonstelling gaf een beeld van de architectuurvisie van Dom Hans van der Laan en wilde, o.a. met behulp van maquettes en schaalmodellen, de theorie van Dom Hans van der Laan zichtbaar maken. Met deze theorie, die nauw samenhangt met de cursus kerkelijke architectuur die hij in het Kruithuis in Den Bosch gaf, wilde hij komen tot een werkwijze die (uitgaande van eenvoudige vormbeginselen) leidt tot vormgeving van het menselijk verblijf. De originele maquettes staan in het archief in de abdij in Mamelis.

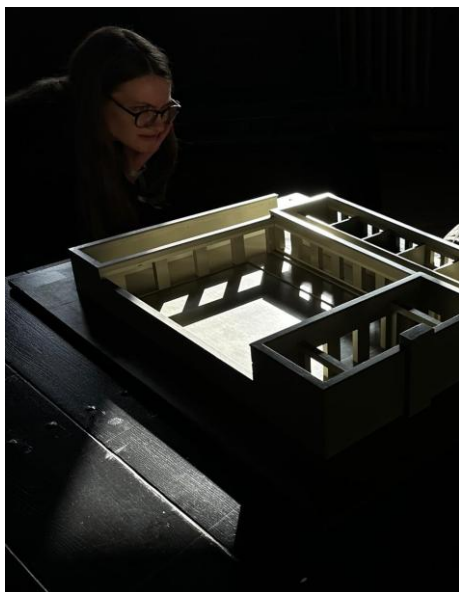

foto: AAM Maastricht

Het is niet gewenst om de originele maquettes uit te lenen voor bijvoorbeeld tentoonstellingen of workshops. De vraag om de modellen te dupliceren biedt de mogelijkheid om opnieuw naar de modellen te kijken en ze vanuit het standpunt van replicatie te onderzoeken. Wat vertellen de modellen ons en wat heeft Dom Hans van der Laan ons met de modellen willen vertellen? Wat zegt de wijze van het maken van de modellen over de theorie van het plastisch getal en hoe heeft Dom Hans van der Laan de modellen ingezet om de theorie van *De architectonische ruimte* naar het grote publiek te communiceren? Vanuit de wens om de originele modellen van Dom Hans

van der Laan te reproduceren, is het idee ontstaan om samen met studenten en docenten van de Architectuur Academie Maastricht (AAM, Maastricht Institute of Arts, Hogeschool Zuyd) te onderzoeken hoe de originele modellen het best kunnen worden gereconstrueerd.

foto: AAM Maastricht

Het oefenen via onderzoek omvat het trainen van onderzoeksvaardigheden als het documenteren, positioneren, en het deelbaar en betwistbaar maken van eigen en 'vreemd' werk en het werkproces. Dit levert niet alleen een zelfbewuste houding op, maar resulteert ook in waardevolle inzichten over (verborgen) kennis (*tacit knowledge*) en gedeelde ervaringen.

foto: AAM Maastricht

De Onderzoek Cella van de AAM heeft de coördinatie van dit proces op zich genomen en het Cultuurfonds heeft dit project financieel mede mogelijk gemaakt. In het eerste half jaar van 2026 hebben studenten hieraan gewerkt.

Onderzochte thema's zijn:

- Materialiteit
- Proportie / Schaal
- Compositie
- Verbindingen
- Tactiliteit / Structuur

In deze eerste fase hebben de studenten door aan de hand van fragmenten onderzocht wat er gebeurt als de maquette in verschillende materialen wordt uitgevoerd. In het najaar zal de uiteindelijke replica van de maquette gemaakt worden.

De resultaten van het onderzoek zullen een handleiding vormen over een richting hoe de modellen te reproduceren, maar zeker ook verdiepend een bijdrage leveren in het werk van Dom Hans van der Laan en specifiek welke rol de modellen speelden in de ontwikkeling en het overbrengen van zijn theorie.

Eind 2026 zullen de resultaten in een kleine tentoonstelling en publicatie gepresenteerd worden.

het
Cultuurfonds

Aankondiging: Boekpresentatie Bart Linssen | 12 september 2026

Plaats: Stadhuis Gemeente Amersfoort, ontvangst vanaf 13.15

foto omslag: Jos Stöver / Erfgoedfoto

Op zaterdag 12 september vindt de presentatie plaats van de monografie (auteurs: Max Cramer en Anton Groot, Uitgeverij Boiten boekprojecten) over Bart Linssen (1915-1971). Deze architect heeft op een geheel eigen wijze de opgedane inzichten vanuit de Cursus Kerkelijke Architectuur verbonden met Het Nieuwe Bouwen. Daarnaast maakte hij deel uit van de Utrechtse studiekering waar ook Rosemarijn van der Does, Jan de Jong en Hans en Nico van der Laan deel van uitmaakten. Zijn belangrijkste werken maakte hij als stadsarchitect van de gemeente Amersfoort.

Aankondiging: Basis-Lab | vrijdag 27 november 2026

Zet nu alvast in uw agenda; op 27 november is er weer de mogelijkheid om deel te nemen aan het Basislab, waarin Caroline Voet op een helder wijze de visie van Van der Laan op *De architectonische ruimte* en *Het Plastische Getal* uitlegt aan de hand van praktijkvoorbeelden. Deelnemers worden gestimuleerd om ter plekke te oefenen met deze inzichten.

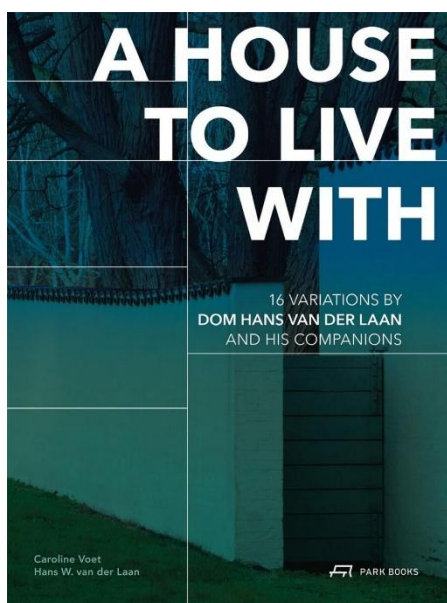
Kort buitenlands nieuws

Het boek *A House for the Mind* van Caroline Voet is verschenen in een Chinese vertaling. Op de digitale book launch waren een 600-tal mensen aanwezig.

Van de lezing verschijnt binnenkort een artikel.

Op Drawing Matter is een prachtige recensie verschenen over *A House to Live With*, door Simon Henley: <https://drawingmatter.org/a-house-to-live-with-16-variations-by-dom-hans-van-der-laan-and-his-companions/>

Maar voor nu mogen we allemaal genieten van het geweldige weer en vrije tijd.
Fijne zomer en tot ziens in het najaar.

Het bestuur,

Marieke Berkers
Manou Huijbregts
Coen Van der Heiden
Teske van Royen
Leo Versteijlen

**Ontvangt u al de nieuwsbrief en wilt u de Van der Laan Stichting financieel steunen.
Wordt dan donateur. U kunt zich hiervoor aanmelden middels het [contactformulier](#).**
